

Психолого-педагогічні проблеми освіти і виховання в умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів: Тези доповідей наукової конференції кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, 12 грудня 2007р. / Відп. редактор Чернуха А.М. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – 307 с.

У збірнику вміщено тези доповідей, присвячених основним проблемам сучасного мовознавства, літературознавства, методики мовної освіти, а також педагогічним, психологічним та культурологічним проблемам розвитку освіти.

Відповідальний редактор:

кандидат педагогічних наук, доцент **Чернуха А.М.**

Члени редколегії та керівники секцій:

доктор філологічних наук, доцент **Васько Р.В.**
 доктор філологічних наук, професор **Гамзюк М.В.**
 доктор філологічних наук, доцент **Данилич В.С.**
 доктор філологічних наук, професор **Стишов О.А.**
 кандидат педагогічних наук, доцент **Максименко А.П.**
 кандидат філологічних наук, доцент **Припишнюк Я.І.**
 кандидат філологічних наук, доцент **Сидельникова Л.В.**
 кандидат технічних наук, доцент **Коваль Т.І.**
 кандидат філософських наук, доцент **Баранцева К.К.**
 кандидат педагогічних наук, професор **Спіцин С.С.**
 кандидат філологічних наук **Якуба В.В.**
 кандидат філологічних наук, доцент **Яценко Л.М.**
 кандидат педагогічних наук **Кузьменко Ю.В.**

Бондаренко Е.С.	Варіювання фонетичних характеристик звуків у мовленні мешканців півдня Німеччини.....	147
Гутник В.М.	Специфіка комунікативного настановчо-корективного курсу у вищій мовній школі.....	149
Деркач Н.В.	Структурно-змістова варіативність тексту англійського прислів'я.....	151
Ковтун Я.П.	Збірність і суміжні з нею категорії (на матеріалі німецької мови).....	153
Кузьменко Т.М.	Варіативність німецьких наголошених голосних під час переказу біблійної притчі.....	155
Кулик Н.Д.	Варіативність адвербіальних фразеологізмів німецької мови у тлумачних словниках.....	157
Ларькова Л.Х.	Міжмовні контакти в сфері фразеології та проблеми культури мови.....	159
Малашук Н.В.	Досвід лінгвокогнітивного аналізу американської поезії нонсенсу.....	161
Мозгова Я.О.	Текст як функціонально-стильова категорія.....	162
Москалюк Н.В.	Лексична сполучуваність мовних одиниць у теоретичному аспекті.....	164
Опанасенко Т.В.	Використання методів педагогічної граматики для навчання студентів-філологів поля модальності.....	166
Петрочук О.В.	Реалізація позитивно-емотивних оціночних фразеологічних одиниць в контексті.....	169
Скрипняк Т.Л.	Риторичні засоби впливу у релігійному дискурсі.....	171
Стремеловська С.С.	Тенденції до словоскладання у сучасній німецькій мові.....	175
Сухомлин В.В.	Проблема опису поля модальності у сучасній лінгвістиці.....	178
Тесля В.А.	Вигуки німецької мови у міжкультурній комунікації.....	180

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВА ВАРІАТИВНІСТЬ ТЕКСТУ АНГЛІЙСЬКОГО ПРИСЛІВ'Я

Деркач Н.В.
(м. Київ)

Традиційно однією з диференційних ознак прислів'я вважається стійкість його структурно-змістової основи [Вяльцева 1990; Кунин 1970; Yankah 2000 та ін.]. Відносно результати ряду досліджень [Крікманн 1999] свідчать, що текст прислів'я у процесі свого існування набуває деяких лексико-граматичних змін. Визначення допустимих меж варіативності прислів'я, які не порушують його семантичного змісту та не здійснюють суттєвого впливу на специфіку взаємодії просодичних засобів під час усної актуалізації варіантів одного й того ж прислів'я, є одним з тих питань, що не отримали до цих пір остаточного вирішення ні на рівні фразеології, ні на рівні інтонаційних досліджень. Для освітлення цього питання нами було здійснено аналіз лінгвістичних ознак тексту прислів'я.

Відомо, що прислів'я відносяться до текстів жорсткого типу [Дмитренко, Григор'єва 2000: 83], які функціонують у синтаксично замкненому вигляді [Кунин 1970: 200]; для них характерні: високий ступінь структурної цілісності, простота синтаксичної будови та відсутність ускладнених лексико-граматичних засобів [Корень 2000: 4]. Типовою ознакою прислів'їв є й те, що їхня синтаксична структура побудована за моделями простого або складного речення [Вяльцева 1990: 9-10]. Вони актуалізуються як розповідні чи спонукальні типи висловлень у твердильній чи заперечній формі [Корень 2000: 7].

Таким чином, прислів'я характеризується константністю структури, що дозволяє віднести його до класу лексикалізованих реченневих основ (lexicalized sentence stems) [Pawley, Hodgetts 1990: 210-211], як, наприклад, прислів'я *A stitch in time saves nine*, на відміну від речення *A stitch in time saves twenty-six*, яке вже не є конвенційним прислів'ям. Лексикалізація прислів'я пов'язана насамперед з колістичністю їхнього зберігання у пам'яті мовця, що значно полегшує вживання та розпізнавання прислів'я у процесі комунікації. Крім того, лексикалізація прислів'їв обмежує їхню структурно-змістову варіативність. У той же час, як це видно з прикладу, у певних мовленнєвих контекстах можуть з'являтися нові варіанти прислів'я, що є граматично правильними, але непрровербальними реченнями, оскільки, як зазначається в праці [Кунин 1970: 76], традиційність вживання прислів'я забороняє зміни в його лексико-граматичній основі.

Проте, згідно з А.Крікманном [Крікманн 1999], помилково вважати, що прислів'я абсолютно виключають свою структурно-змістову варіативність. Було б логічним припустити, що зміни у структурно-змістовій основі прислів'я, насамперед у його лексико-граматичному складі, відбуваються і на діахронічному, і на синхронічному зрізах. Це можна пояснити тим, що, по-перше, у процесі свого історичного розвитку прислів'я відшліфовуються [Кунин 1970: 129], підлягаючи так званім внутрішнім змінам. Так, наприклад, аналіз варіантів одного й того ж прислів'я, які містяться у пареміографічному словнику [СУАП 1990], показав, що зміни у лексико-граматичному складі прислів'їв можуть

включати: вживання синонімів, заміну архаїзмів на більш вживані лексичні одиниці, варіативність модальних дієслів, прийменників, артиклів, числа іменних часових форм дієслів (здебільшого, взаємозамінність форм теперішнього та майбутнього неозначених часів), вживання пасивного стану замість активного (зміни у тема-рематичному членуванні, наявність синтаксичних розширювачів (обставини, означення), еліпсів, перестановки предикативних одиниць (гіпотаксису та паратаксису, сполучникового й безсполучникового зв'язу), варіювання типів підрядних речень тощо. При цьому необхідно зазначити, що варіативність у лексико-граматичному складі прислів'я є обмеженою за рахунок відносної стабільності його образної структури та вживаних лексичних одиниць [Yankah 2000].

По-друге, структурно-змістова варіативність прислів'їв може бути зумовлена зовнішніми чинниками, наприклад контекстом конкретної мовленнєвої ситуації, які можуть привести до втрати прислів'ям предикативності, узгодження часів, заміни лексичних складників прислів'я на нестандартні варіанти тощо.

Звичайно, при подібній варіативності прислів'я має зберігати свою семантичну основу, що дозволить адресатові під час декодування повідомлення відновити прислів'я та здійснити його інтерпретацію. Водночас зазначені зміни можуть привести до варіативності прислів'я на сегментному та надсегментному рівнях, що з часом може зумовити його розщеплення або, з другого боку, "згущення" (термін О.О.Потебні) у конвенційну приказку, ідіому тощо, для інтерпретації яких уже не потрібне відновлення тексту всього прислів'я.

Таким чином, під час дослідження просодичної організації англійських прислів'їв будемо враховувати те, що єдиним засобом, який у конкретній мовленнєвій ситуації не порушує семантичної основи прислів'я, є здійснює впливу на варіативність просодичних засобів під час його усної актуалізації та дозволяє мовцям миттєво реконструювати лексико-граматичну структуру прислів'я, є еліпсис. При цьому вважаємо, що для адекватного опису просодичних засобів реалізації англійських прислів'їв необхідно також здійснити відповідне їх експериментальне співставлення та співвіднесення з наведеними вище лексико-граматичними засобами, які зумовлюють структурно-змістову варіативність тексту англійського прислів'я.

Література

- Вяльцева С.И. О критериях отбора и употреблении английских пословиц // Словарь употребительных английских пословиц / М.В. Буковская, С.И. Вяльцева и др. – М., 1990. – С. 8-15.
- Дмитренко В.А., Григор'єва Л.М. Деякі типологічні риси текстів малих форм фольклору з комічними елементами // Проблеми семантики слова, речення та тексту: 36. наук. статей. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 83-90.
- Корень О.В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв // Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. – Харків, 2000.
- Кунин А.В. Английская фразеология. – М., 1970.
- СУАП ... Словарь употребительных английских пословиц / М.В.Буковская, С.И.Вяльцева и др. – М., 1990.

Krikmann A. Some Additional Aspects of Semantic Indefiniteness of Proverbs // *De Proverbio*. – 1999. – Vol. 5. – No. 2. – <http://www.deproverbio.com/Dpjournal/DP.5.2.99/KRIKMANN/INDEFINITENESS.html>.

Pawley A., Hodgetts S. F. Two puzzles for linguistic theory: navelike selection and navelike fluency // *Language and communication* – N.Y., 1990. – P. 191-226.

Yankah K. Proverb Speaking as a Creative Process: The Akan of Ghana // *De Proverbio*. – 2000. – Vol. 6. – No. 2 // <http://www.deproverbio.com/Dpjournal/DP.6.2.00/YANKAH/AKAN.html>.